

Fractie: CDA**Onderwerp: Bezuinigingen****Vragen:**

De kabinetten-Rutte I en -Rutte II hebben in totaal voor miljarden bezuinigd, hervormd en omgebogen. De leden van de CDA-fractie zouden graag een overzicht ontvangen waarin duidelijk wordt:

- Welke maatregelen aan het totale palet aan bezuinigingen, hervormingen en ombuigingen ten grondslag lagen. Het gaat de leden daarbij niet om wetsvoorstellen met relatief geringe impact maar om de grote veranderingen, bijvoorbeeld het Witteveenkader, de AOW-hervorming, de bezuinigingen op Defensie etc.
- Wat de aanvankelijk geprojecteerde opbrengsten van deze wetsvoorstellen waren voor de achterliggende jaren en de jaren 2016-2017.
- Wat de gerealiseerde opbrengsten waren voor de achterliggende jaren en wat de jongste projecties zijn voor 2016-2017.

Antwoord:

In onderstaand overzicht is de verwachte verbetering van het EMU-saldo als gevolg van de verschillende beleidspakketten vanaf het Regeerakkoord Rutte-Verhagen weergegeven.

Om een en ander overzichtelijk te houden zijn in de tabel per beleidspakket de drie maatregelen met de grootste verwachte opbrengst in 2017 separaat inzichtelijk gemaakt. Hierbij wordt technisch aangesloten bij de wijze waarop de maatregelen in het betreffende akkoord zijn gepresenteerd. Zo wordt bijvoorbeeld geen rekening gehouden met eventuele alternatieve dekking mocht die later hebben plaatsgevonden. Het woningmarktpakket is vanwege de relatief beperkte omvang niet nader uitgesplitst.

<i>Verwachte EMU-saldoverbetering in mld. €</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rutte-Verhagen	-7	-10	-15	-18	-19	-19
<i>w.v. bevrozen doelgroep zorgtoeslag</i>	-1	-1	-2	-2	-2	-2
<i>w.v. taakstelling rijk, agentschappen en ZBO's</i>		0	-1	-2	-2	-2
<i>w.v. loonontwikkeling collectieve sector</i>	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Begrotingsakkoord 2013	-2	-12	-10	-8	-10	-10
<i>w.v. verhoging BTW-tarief</i>	-1	-4	-4	-4	-4	-4
<i>w.v. versnellen AOW-leeftijdshervorming, koppelen aan levensverwachting en aanpassen Witteveenkader</i>		0	-1	-1	-2	-2
<i>w.v. additionele nullijn ambtenaren</i>	-1	-2	-2	-2	-2	-2
Rutte-Asscher		0	-3	-10	-13	-16
<i>w.v. Witteveen (aftoppen en verlagen opbouwpercentage)</i>				-1	-2	-3
<i>w.v. verhogen assurantebelasting</i>		-1	-1	-1	-1	-1
<i>w.v. hoofdlijnenakkoorden zorg</i>				0	-1	-1
Woningmarktpakket		0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Aanvullend pakket (incl. begrotingsafspraken 2014)		2	-6	-6	-6	-6
<i>w.v. zorgakkoord</i>			0	-1	-1	-1
<i>w.v. geneesmiddelen</i>			-1	-1	-1	-1
<i>w.v. huishoudentoeslag</i>			0	0	-1	-1
5- mld. lastenverlichting					5	5
Totaal	-8	-21	-34	-42	-42	-46

De vraag van het CDA naar de gerealiseerde opbrengsten per individuele maatregel gaat uit van de veronderstelling dat elke maatregel individueel gevolgd kan worden van raming tot realisatie in euro's. Dat uitgangspunt sluit echter niet aan bij het Nederlandse begrotingsbeleid dat uitgaat van beheersing van de uitgaven en inkomsten via uitgavenkaders en een inkomstenkader.

Aan de uitgavenkant van de begroting geldt dat indien het uitgavenkader wordt gehouden, de verwachte EMU-saldoverbetering is bereikt. Aan de inkomstenkant geldt dat zodra lastenverzwarende maatregelen in wetgeving zijn geïmplementeerd, daarmee de verwachte EMU-saldoverbetering is gerealiseerd. Het onderscheid tussen beleid, economie en andere ontwikkelingen wordt niet gemaakt binnen deze systematiek.

De manier waarop het kabinet de monitoring van de maatregelen uit de verschillende beleidspakketten heeft geregeld, sluit aan bij dit uitgangspunt van het begrotingsbeleid.

Allereerst wordt in de Miljoenennota en het FJR door het kabinet inzichtelijk gemaakt welk deel van de maatregelen uit de verschillende akkoorden is geïmplementeerd. Van de nog niet geïmplementeerde maatregelen wordt in beeld gebracht in welk stadium van de besluitvorming deze zich bevinden.

Ten tweede biedt het wetgevingsoverzicht van V&J nader inzicht in de voortgang van de implementatie van individuele maatregelen met een ondergrens van 50 miljoen euro.

Ten derde rapporteren vakministers via hun begrotingen en jaarverslagen over de belangrijkste ontwikkelingen op hun beleidsterrein. De voortgang van maatregelen uit de (Regeer)akkoorden en eventuele afwijkingen van het voorgenomen pad vormen daar een onderdeel van. Departementen dienen over eventuele afwijkingen van het beoogde pad te rapporteren in de beleidsconclusies van de begrotingsartikelen waarop de afwijking betrekking heeft.

Fractie: CDA

Onderwerp: Werkgelegenheid

Vragen:

In de Miljoenennota 2016 spreekt de regering haar zorg uit over de werkloosheid en met name de structurele werkloosheid. De kabinetten-Rutte I en -Rutte II hebben diverse banenplannen aangekondigd en diverse wetsvoorstellen ingediend waarmee (ook) een (positief) werkgelegenheidseffect werd beoogd. De leden van de CDA-fractie zouden graag een overzicht ontvangen waarin duidelijk wordt:

- Wat de belangrijkste plannen en wetsvoorstellen van beide kabinetten waren op gebied van de werkgelegenheid, zoals het sociaal akkoord, het 'banenplan van Asscher' et cetera;
- Wat de aanvankelijk geprojecteerde effecten waren op de werkgelegenheid voor de achterliggende jaren en de jaren 2016-2017;
- Wat de daadwerkelijk gerealiseerde banen waren in de achterliggende jaren en wat de jongste projecties zijn voor 2016-2017;
- Welke investeringen er per onderdeel zijn gedaan en nog zullen worden gedaan.

Antwoord:

Bij het doorrekenen van de werkgelegenheidseffecten van de regeerakkoorden door het CPB wordt niet gekeken naar specifieke maatregelen, maar alleen naar het structurele effect van het gehele pakket. Bij het regeerakkoord "Bruggen Slaan" van kabinet Rutte-II wordt het positieve werkgelegenheidseffect toegeschreven aan de verhoging van de arbeidskorting (zoals uitgewerkt in het Belastingplan 2014 en 2015) en de WW-maatregelen (zoals verder uitgewerkt bij het sociaal akkoord)¹.

De belangrijkste wetswijzigingen van de kabinetten Rutte-I en Rutte-II die de werkgelegenheid structureel verhogen zijn de verhoging van de AOW leeftijd, de Wet Werk en Zekerheid voortvloeiend uit het sociaal akkoord, en het €5 miljard pakket. Dankzij de maatregelen uit het pensioenakkoord schuift de sociaal-culturele norm over de pensioenleeftijd naar boven, waardoor de werkgelegenheid (op lange termijn) stijgt met 0,8% en het arbeidsaanbod met 0,6 á 0,7 %-punt².

¹ CPB Notitie *Actualisatie analyse economische effecten financieel kader Regeerakkoord*, 12 november 2012.

² CPB Notitie *Houdbaarheidseffect sociaal akkoord AOW, witteveenakkoord en vitaliteitspakket*, 15 december 2011.

De uitwerking van het sociaal akkoord in de Wet Werk en Zekerheid leidt tot een stijging van de structurele werkgelegenheid door de aanpassing van de WW. Het gaat om ongeveer 0,3% ten opzichte van ongewijzigd beleid. De werkgelegenheidsstijging is kleiner als de WW-maatregelen bovenwettelijk worden gerepareerd voor alle werknemers die onder een cao vallen. Het structurele werkgelegenheidseffect is groter als de bovenwettelijke reparatie van de WW-maatregelen in lijn blijkt te zijn met de huidige mate van bovenwettelijke aanvullingen in de WW³.

Het CPB heeft in de MEV 2016 doorgerekend dat door het belastingplan 2016 (ofwel het €5 miljard pakket) de structurele werkgelegenheid toeneemt in 2016 met 28.000 arbeidsjaren (0,4%) omdat meer mensen zich aanbieden op de arbeidsmarkt. Dit effect stijgt naar 35.000 arbeidsjaren (0,5%) nadat de LIV per 2017 wordt geïntroduceerd⁴.

Bij doorrekening van de werkgelegenheidseffecten door het CPB wordt alleen gekeken naar structurele effecten. Voor specifieke jaren zijn de werkgelegenheidseffecten moeilijk te berekenen, doordat andere factoren zoals de conjunctuur de werkgelegenheid voor een groot deel bepalen. Tijdens de kabinetsperiode is de werkgelegenheid vanaf begin 2014 weer aangetrokken; in een jaar tijd zijn er 100 duizend banen bij gekomen. Voor 2016 voorspelt het CPB een vergelijkbare groei van de werkgelegenheid.

Tot slot neemt het kabinet maatregelen om de werkloosheid te bestrijden, zoals de aanpak Jeugdwerkloosheid, het Actieplan 50PlusWerkt en de sectorplannen. Het kabinet stelt voor 2015 en 2016 een bedrag van €3,5 miljoen per jaar beschikbaar voor regionale plannen binnen de agenda aanpak jeugdwerkloosheid, en voor de actieve bemiddeling van jongeren met een WW-uitkering is in diezelfde periode jaarlijks € 3,7 miljoen beschikbaar gesteld aan het UWV. Voor het Actieplan 50PlusWerkt is ruim €100 miljoen beschikbaar over de gehele looptijd van het Actieplan, en voor cofinanciering van de sectorplannen is €600 miljoen gereserveerd. Bij de voortgangsrapportage sectorplannen voor de begrotingsbehandeling van SZW zal de Kamer meer informatie ontvangen over hoe veel mensen tot nu toe gebruik hebben gemaakt van de maatregelen in de sectorplannen.

Fractie: PVV

Onderwerp: Actualiteit Miljoenennota

Vraag:

De regering lijkt overvallen door de enorme aantallen asielzoekers die thans het land binnenstromen. De gevolgen voor de begrotingen van Veiligheid en Justitie, Buitenlandse Zaken, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid, Welzijn en Sport et cetera lijken dermate groot dat de vraag gesteld kan worden wat de waarde van Miljoenennota, Macro Economische Verkenning (MEV) en overige documenten nog is. Graag uw reactie.

Antwoord:

In de reguliere begrotingssystematiek wordt de Kamer op vier momenten in het jaar geïnformeerd over de begroting (miljoenennota, voorjaarsnota, najaarsnota en jaarverslag). De raming van asielzoekersinstroom wordt in het voorjaar en in het najaar geactualiseerd en de uitgaven worden hiermee in lijn gebracht. Bij miljoenennota heeft er een extra actualisatie plaatsgevonden van de raming. De uitgaven die in de begrotingen voor 2016 staan voor asielzoekers sluiten aan op deze instroomraming. De raming voor 2016 is ten opzichte van de miljoenennota 2015 opgehoogd met 8.000.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Instroom asielzoekers (aantallen; MJN2015)	21.000	18.000	18.000	18.000	18.000	
Instroom asielzoekers (aantallen; MJN2016)	40.000	26.000	26.000	22.500	22.500	22.500

³ CPB Notitie *Gevolgen Wet Werk en Zekerheid voor de werkgelegenheid*, 27 november 2013.

⁴ CPB *Macro Economische Verkenning 2016*

Bij najaarsnota zal de instroomraming wederom worden geactualiseerd. De uitgaven op de begrotingen die hiervan direct effect ondervinden zullen ook dan weer bij deze instroomraming aansluiten.

Bij najaarsnota stuurt het kabinet een brief naar de Kamer waarin een toelichting zal worden gegeven op de aanpak van de asielinstroom van het kabinet.

Fractie: PVV

Onderwerp: Bijstelling BNI

Vragen:

Recent is de omvang van de Nederlandse economie in optische zin opwaarts bijgesteld met zo'n 40 miljard euro, onder andere door de omvang van prostitutie, wietkweek en zwartgeldcircuit mee te tellen. De leden van de PVV-fractie vragen zich af wie (welke persoon, commissie of orgaan) op Europees niveau precies verantwoordelijk is voor de bijstelling van die definities van het bruto binnenlands product (BBP) en bruto nationaal inkomen (BNI). Voorts vragen zij zich af wat het precieze doel van deze bijstellingen geweest is.

Antwoord:

De definities van het bbp en bni zijn vastgelegd in Europese wet- en regelgeving (onder meer in Raadsverordening ESA 2010). Wijziging van definities van bbp en bni vergt aanpassing van Europese wetgeving. De Europese Commissie kan daartoe het initiatief nemen. De bijstellingen komen voort uit het doel van harmonisatie van methodologie en begrippen voor de beschrijving van de economieën van de lidstaten en een zo accuraat en consistent mogelijke toepassing van definities en boekhoudkundige regels bij het vaststellen van het bbp en bni van de lidstaten.

Fractie: PVV

Onderwerp: Vermogensrendementsheffing

Vraag:

De aanpassing van de vermogensrendementsheffing zou volgens de regering gebaseerd zijn op de waarneming dat grotere vermogens grotere rendementen halen. Aan de orde lijkt echter vooral de vraag of grotere vermogens in box 3 ook grotere rendementen halen. Niet onwaarschijnlijk is dat grotere vermogens, indien die al grotere rendementen halen, met name in box 2 zitten. Graag uw uitleg. In dit verband wijzen de leden van de PVV-fractie erop dat op 4 september 2000 de AEX-index de hoogste stand ooit behaalde: 701,56 punten (omgerekend in euro's). Anno nu (ruim 15 jaar later) staat de AEX op ca. 460 punten. Men zou veronderstellen dat vooral dit type aandelen zich in box 3 bevinden. Ook in het nieuwe stelsel wordt uitgegaan van forfaitaire rendementen, naar de mening van de regering omdat de werkelijke rendementen nog niet te berekenen zouden zijn. De vraag rijst dan onmiddellijk waarop het bizarre nieuwe schijventarief gebaseerd is en op welke berekeningen dat periodiek gaat worden aangepast, als immers naar eigen zeggen van de regering de werkelijke rendementen niet te berekenen zijn.

- Graag uw reactie.
- In hoeverre schat u in dat een verschuiving naar box 2 zal plaatsvinden als gevolg van de nieuwe box 3-heffing?
- Grotere rendementen betekenen in het algemeen ook grotere kansen op periodieke verliezen. We spreken hier toch van perioden in jaren (zie AEX). Gaan verliesjaren ook forfaitair gecompenseerd worden? Met andere woorden, als in tijden van een beurskrach in een zeker jaar alle financiële Indices achteruitgaan, is het dan denkbaar dat de grotere vermogens geld verkrijgen?

Antwoord:

Het totale box 3-vermogen is belegd in verschillende vermogenstitels. Deze zijn in het voorstel ondergebracht in de categorie sparen (spaartegoeden en schulden) en beleggen (aandelen, obligaties, onroerende zaken en overige bezittingen). Voor drie vermogensschijven is de gemiddelde verdeling van het vermogen over sparen en beleggen vastgesteld. Dit is gebeurd op basis van de integrale belastingaangiften van alle belastingplichtigen uit 2012. Vervolgens is voor elke vermogenstitel bepaald wat in de markt het gerealiseerde rendement is geweest. Voor spaargeld is dat de spaarrente, voor schulden een aan de spaarrente gekoppeld percentage, voor aandelen het rendement volgens de ontwikkeling van de MSCI-Europe aandelenindex (inclusief

herbeleggingen), voor obligaties de rente op de meest recente 10-jarige staatsobligaties en voor onroerende zaken de prijsontwikkeling van bestaande koopwoningen. De gemiddelde rendementen zullen jaarlijks worden aangepast aan de meest recente waarnemingen (zie hieronder). Voor het spaargeld en de schulden zal het vijfjarige voortschrijdend gemiddelde worden gebruikt. Voor de overige vermogenstitels wordt het langetermijnrendement gebruikt. Per vermogenstitel is bij de bepaling van het langetermijnrendement rekening gehouden met de mate van volatiliteit en het neutraliseren van crises en bubbles, zodat er geen invloed is van een toevallig start- en eindjaar. Gegeven de hiervoor beschreven methodiek blijkt dat hogere vermogens relatief meer beleggen in aandelen, obligaties en onroerend goed en dat op deze vermogenstitels een relatief hoger rendement is gerealiseerd. De AEX is geen goede graadmeter, omdat enerzijds geen rekening wordt gehouden met herbeleggen van dividenden en anderzijds met het feit dat beleggers niet uitsluitend in aandelen beleggen die onderdeel uitmaken van de AEX.

Box 3 is en blijft een robuust systeem dat relatief goed bestand is tegen grondslaguitholling. Het voorstel behoudt het robuuste karakter van de huidige box 3, maar sluit beter aan bij de gemiddelde samenstelling van het vermogen en bij de in het verleden gemiddeld daadwerkelijk gerealiseerde rendementen. Het kabinet ziet echter net als de Kamer dat adviseurs klanten proberen te winnen voor belastingontwijkende structuren. Dergelijke belastingontwijkende structuren zijn niet nieuw en worden ook niet mogelijk gemaakt door de voorgestelde wijziging in box 3. Het kabinet wijst er op dat met het voorstel beter wordt aangesloten bij de gemiddeld door belastingbetalers behaalde rendementen. Hierdoor gaat 90% van de belastingbetalers in box 3 er bij invoering van het voorstel op vooruit. Voor de 10% van de belastingbetalers in box 3 die meer belasting gaat betalen, geldt dat zij gemiddeld hogere rendementen behalen en de box 3-heffing gemiddeld dus beter gaat aansluiten bij het daadwerkelijk behaalde rendement. Ook voor deze groep hoeft het dus niet zo te zijn dat het aantrekkelijker wordt te zoeken naar manieren om de forfaitaire heffing van box 3 te ontgaan. Aangezien dergelijke effecten vooraf niet zijn in te schatten en het onzeker is of er meer dan nu sprake van zal zijn, is het niet mogelijk de effecten van eventuele belastingontwijking te kwantificeren. Het kabinet zal belastingontwijkend gedrag, waarmee de randen van het stelsel worden opgezocht, blijven monitoren. Indien noodzakelijk komt het kabinet met maatregelen.

Jaarlijks zullen de rendementen worden herijkt. Voor spaargeld wordt telkens het voorschrijdend gemiddelde genomen van de laatste 5 beschikbare jaren (de jaren $t-7$ tot en met $t-2$, waarbij t het belastingjaar is). Voor beleggingen zal voor zowel aandelen, obligaties als onroerende zaken het meest recente jaar ($t-2$) voor een vijftiende gedeelte worden ingewogen voor de bepaling van het nieuwe langetermijnrendement. Dit geldt ook voor verliesjaren. Het is in theorie mogelijk dat het langetermijnrendement op beleggingen negatief wordt, maar daar zal een lange reeks van jaren van forse verliezen voor nodig zijn voor zowel aandelen, obligaties als onroerend goed.

Fractie: SP

Onderwerp: Deflatie

Vraag:

De leden van de SP-fractie zouden graag vernemen hoe u op dit moment het risico van deflatie in de eurozone en daarmee de risico's voor de Nederlandse economie inschat. De regering stelt in de Miljoenennota dat het risico op deflatie "lijkt" te zijn afgenomen. De aan het woord zijnde leden willen graag weten waarop die optimistische prognose van destijds was gebaseerd. Sinds publicatie van de Miljoenennota lijken de zorgen onder beleidsmakers en experts over het gevaar van deflatie bovendien weer toegenomen. Duidelijk is dat het inflatiedoel van 2% nog altijd lang niet in zicht is. De uitspraken van de president van de Europese Centrale Bank (ECB) Draghi op 22 oktober jl. duiden erop dat de ECB zich hier ook grote zorgen over blijft maken en mogelijk een verruiming van het zogenaamde QE-programma op basis van deze zorgen overweegt. De leden van de SP-fractie vragen of u in deze ontwikkelingen aanleiding ziet om de eerdere inschatting van het risico van deflatie aan te passen.

Antwoord:

De regering stelt in de Miljoenennota dat "het risico op deflatie in het eurogebied lijkt te zijn afgenomen; begin september bedroeg de langjarige inflatieverwachting in het eurogebied circa 1,7 procent." De indicator waarnaar wordt verwezen is de marktgebaseerde inflatiecompensatie tussen 2015 en 2020. Deze indicator lag in januari dit jaar op een niveau van 1,5 procent. Momenteel ligt deze indicator op 1,7 procent, hetzelfde niveau als bij publicatie van de Miljoenennota.

Het inflatieniveau in het eurogebied bedroeg in oktober 0,0%, tegen 0,3% in mei. Kerninflatie, die corrigeert voor volatiele voedsel- en energieprijzen, lag de afgelopen maanden echter stabiel rond 0,9%. De ECB geeft aan dat de inflatiefluctuaties over 2015 grotendeels het gevolg zijn van olieprijsontwikkelingen.

Tijdens de persconferentie bij het ECB beleidsbesluit van 22 oktober jongstleden gaf ECB-president Draghi aan dat de ECB verwacht dat de inflatie aan het eind van het jaar aantrekt. De lage inflatie wordt volgens Draghi immers ten dele verklaard door de sterke olieprijsdaling in december en januari jongstleden. Zodra het basiseffect van deze prijsdaling in december en januari aanstaande uit de inflatiecijfers verdwijnt, zal de inflatie naar verwachting aantrekken. Draghi stelde verder dat de ECB verwacht dat het inflatieniveau in het eurogebied verder zal aantrekken naarmate het herstel in het eurogebied doorzet. Draghi gaf aan dat de ECB neerwaartse risico's voor het inflatieniveau volgt en bereid is om conform haar mandaat maatregelen te nemen om prijsstabiliteit in het eurogebied te waarborgen.

Fractie: SP

Onderwerp: Vermogensongelijkheid

Vraag:

De regering stelt in de Miljoenennota dat de vermogensongelijkheid "iets groter" is dan de inkomensongelijkheid maar "volgens de meeste internationale vergelijkingen beperkt" is.[1] Kunt u het adjectief 'iets' kwantificeren? Voorts zouden de leden van de SP-fractie graag willen weten op welke internationale vergelijkingen de regering zich hier beroept, en zou u, met verwijzing naar deze bronnen, de stelling dat de vermogensongelijkheid in Nederland in internationale vergelijking 'beperkt' is, cijfermatig kunnen onderbouwen?

Antwoord:

De vermogensverdeling in Nederland is schever dan de inkomensverdeling. Dit zal bijna altijd het geval zijn, omdat vermogen wordt opgebouwd over de tijd. Wat het kabinet betreft is het belangrijkste criterium bij het beoordelen van vermogensongelijkheid niet of iedereen evenveel heeft, maar of de ongelijkheid een hindernis vormt voor sociale mobiliteit en sociale ontwikkeling. Juist op dat punt doen we het in Nederland, ook internationaal gezien, goed. Omdat in Nederland risico's in hoge mate worden opgevangen door de sociale zekerheid, leidt een ongelijke vermogensverdeling niet direct tot ongelijke kansen en uitkomsten.

Er zijn de laatste jaren een aantal studies uitgekomen waarin de vermogensongelijkheid wordt vergeleken. Zoals het kabinet in de brief van 16 september heeft aangegeven (hierin is ook een overzicht te vinden van verschillende internationale studies), kent een internationale vergelijking van de vermogensverdeling de nodige haken en ogen. Om deze reden kan er dan ook geen harde conclusie getrokken worden over de vermogensverdeling in Nederland ten opzichte van andere landen. Wel is duidelijk dat de vermogensdefinitie zoals deze doorgaans internationaal wordt toegepast, niet het tweede pijlerpensioen bevat. Onderzoek van Caminada et al.⁵ laat zien dat wanneer het Nederlandse pensioenvermogen wordt meegenomen in de vergelijking, de vermogensongelijkheid aanzienlijk wordt beperkt.

Fractie: ChristenUnie

Onderwerp: Raad van State

Vragen:

Graag ontvangen de leden van de ChristenUnie-fractie een nadere reflectie op de geciteerde passages (uit het advies en oordeel van de Raad van State). Deze leden onderkennen namelijk met

⁵ Koen Caminada, Kees Goudswaard, Marike Knoef, "Vermogen in Nederland gelijkverdeeld sinds eind negentiende eeuw", Me Judice, 27 juni 2014.

de Raad van State de risico's die de regering neemt met de voorliggende Rijksbegroting 2016. Waarom is de regering, nu een belastingstelselherziening op korte termijn niet haalbaar is gebleken, in tegenspraak met haar eerdere oordeel dat een lastenverlichting zonder stelselherziening een gemiste kans is, toch overgegaan tot een lastenverlichting van 5 miljard euro? Op basis waarvan durft de regering dit risico te nemen? Verwacht zij binnen afzienbare tijd extra 'smeerolie', waardoor een aanzienlijke belastinghervorming opnieuw mogelijk wordt in combinatie met een gelijktijdige compensatie voor ongewenste inkomensgevolgen? En waarom heeft de regering gekozen voor het doorvoeren van 5 miljard euro aan lastenverlichting in één keer en niet voor een meer geleidelijke voorwaardelijke variant, zodanig dat een oplopend structureel tekort was voorkomen en neerwaartse risico's en schokken beter kunnen worden opgevangen? In hoeverre houdt de regering rekening met de mogelijkheid dat in de Rijksbegroting 2017 de lastenverlichting uit de begroting 2016 deels weer moet worden teruggedraaid? Is de regering het met de leden van de ChristenUnie-fractie eens dat jobbeleid moet worden voorkomen? Graag uw reactie.

Antwoord:

Het kabinet heeft afgelopen jaar de mogelijkheden onderzocht om belastinggrondslagen te verbreden en belastingdruk te verschuiven van directe naar indirecte belastingen. Hoewel er brede steun bestaat voor deze principes leiden ze tot koopkrachtgevolgen. Dat maakt een politiek compromis moeilijk. Uitvoerig overleg met een brede vertegenwoordiging uit de Kamer heeft uiteindelijk geleid tot de huidige voorstellen. Voor verdergaande stappen is op dit moment onvoldoende draagvlak.

Niettemin voorziet het pakket in een verlaging van de lasten op arbeid; een wens die breed wordt gedragen. Bij de maatvoering is, naast de gunstige effecten voor de arbeidsmarkt en de koopkracht, rekening gehouden met de ruimte die de Europese begrotingsregels bieden. Het feitelijk tekort ontwikkelt zich nog steeds positiever dan ten tijde van het opstellen van het Regeerakkoord werd verwacht. Het kabinet neemt derhalve geen onverantwoorde risico's. Omdat niet te voorspellen is wanneer het draagvlak voor een bredere herziening wel zal ontstaan, vond het kabinet het niet wenselijk de lastenverlichting voor onbepaalde tijd uit te stellen.

Het kabinet vindt eveneens dat jobbeleid dient te worden voorkomen. De lastenverlichting op arbeid is derhalve structureel en als zodanig verwerkt in het inkomstenskader. Het kabinet wil verder niet vooruitlopen op de besluitvorming over de Rijksbegroting 2017.

Fractie: ChristenUnie

Onderwerp: Vergroening

Vragen:

Het valt de leden van de ChristenUnie-fractie op dat de aandacht in de Miljoenennota voor de vergroening van de economie beperkt is. Wat zijn de concrete ambities van de regering om tot vergroening van de economie c.q. economische groei ('groene groei') te komen, zo vragen deze leden – een vraag die extra gewicht krijgt, nu de economie na jaren van stagnatie weer aantrekt. En wat zijn de concrete ambities voor fiscale vergroening in dit kader? Deze vraag wordt mede gesteld in het licht van het Energieakkoord en de ontwikkeling naar een circulaire economie.

Effectieve en efficiënte verdere vergroening van het belastingstelsel is een uitdaging, zo beseffen voornoemde leden. Hoe vergroenen we bijvoorbeeld het Nederlandse belastingstelsel zodanig verder dat we ook op lange termijn een evenwichtige en robuuste balans vinden tussen de groene opbrengsten van belastingen en het groene resultaat van die belastingen, daarbij tevens rekening houdend met concurrentieverhoudingen? Alvorens met de regering hierover van gedachten te wisselen, krijgen de leden graag meer informatie over de meest effectieve en efficiënte aanvullende vergroeningsmaatregelen en de visie van de regering daarop. Concreet zouden deze leden de top 5 van de meest effectieve en meest efficiënte, de top 5 van de minst effectieve en minst efficiënte van mogelijke nieuwe fiscale vergroeningsmaatregelen en de visie van de regering op deze maatregelen willen ontvangen.

Deze leden beseffen overigens dat vergroeningsmaatregelen binnen het CO2-emissiehandelssysteem (ETS) minder effectief en efficiënt zijn dan buiten dit systeem, maar zolang

er geen schaarste aan emissiehandelsrechten is en de prijs van CO2 laag is, levert ETS een geringe bijdrage aan de vergroening van de economie. Bent u in dit kader bereid om een voorstel aan de Staten-Generaal voor te leggen teneinde een bodemprijs voor CO2 in te stellen?

Antwoord:

Nederland behoort met de opbrengst van de milieubelastingen ten opzichte van het BBP tot de top drie van de EU-landen. Van belang is dan ook een balans te vinden tussen een robuuste milieubelastingopbrengst, een groen resultaat en tegelijkertijd behoud van het internationaal speelveld en van de werkgelegenheid in Nederland. Voor verduurzaming van de economie is niet alleen de fiscaliteit van belang, maar bijvoorbeeld ook andere beleidsinstrumenten, zoals normering, verplichtingen, convenanten en subsidies. Deze instrumenten kunnen efficiënter of effectiever zijn dan de fiscaliteit. Op dit moment wordt er interdepartementaal beleidsonderzoek gedaan naar de kostenefficiëntie van CO2-reductie maatregelen. Dit zal meer inzicht bieden in de efficiency van verschillende soorten vergroeningsmaatregelen. Naar verwachting wordt het IBO onderzoek eind 2015 afgerond. Het kabinet zal u in de eerste helft van 2016 zijn standpunt toesturen over de uitkomsten van het IBO.

Fractie: ChristenUnie

Onderwerp: Chronisch zieken

Vraag:

Chronisch zieken en gehandicapten worden niet onderscheiden als aparte groep door het Centraal Planbureau (CPB) in de koopkrachtplaatjes van de standaardhuishoudens – begrijpelijk gelet op de diversiteit van deze groep. Wel is duidelijk uit onder andere berekeningen van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) dat chronisch zieken en gehandicapten de afgelopen jaren hard geraakt zijn in hun koopkracht. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen u om een nadere analyse van de koopkrachtontwikkeling bij chronisch zieken en gehandicapten met behulp van triangulatie van bronnen. Hoe verhoudt de koopkrachtontwikkeling van deze groep zich tot de koopkrachtontwikkeling van andere huishoudens, zowel in de afgelopen jaren als komend jaar?

Antwoord:

Het is niet mogelijk om de koopkrachteffecten van de volledige groep chronisch zieken en gehandicapten te kwantificeren, omdat de afgelopen jaren de inkomensondersteuning betreffende chronisch zieken en gehandicapten gedecentraliseerd is. Gedachte hierachter is dat gemeenten beter in staat zijn om maatwerk te leveren en dat is belangrijk omdat chronisch zieken en gehandicapten een diverse groep vormen. Gemeentelijk beleid kan per gemeente verschillen, waardoor het niet mogelijk is hiervan de koopkrachteffecten te bepalen. In 2014 is voor decentralisatie gekozen bij het afschaffen van de Wet Tegemoetkoming Chronisch Zieken en Gehandicapten (WTCG) en de Compensatie Eigen risico (CER) en de beperking van de aftrek specifieke zorgkosten. Het CPB heeft over de koopkrachteffecten hiervan een kader geschreven in de MEV2014. In 2015 is het beleid rond de WMO overgeheveld naar gemeenten. Door de decentralisaties zijn er vanaf 2015 op landelijk gebied naast de fiscale aftrek specifieke zorgkosten geen generieke regelingen meer voor chronisch zieken. En omdat er zich in de fiscale aftrek geen wijziging voordoet, wijkt de koopkrachtontwikkeling voor komend jaar van chronisch zieken, voor zover het kabinet kan zien, niet af van de koopkrachtontwikkeling van andere groepen.

Cijfers van het Nibud laten zien dat de koopkrachtontwikkeling voor 2016 voor chronisch zieken die geen beroep doen op de WMO vergelijkbaar is met die van niet chronisch zieken. Chronisch zieken die wel een beroep doen op de WMO kunnen, ook afhankelijk van het maatwerk van de gemeenten, er meer of minder op vooruit gaan dan andere groepen:

- Het Nibud heeft in het rapport "Koopkrachtveranderingen voor mensen met een beperking 2015-2016" uit september 2015 onderscheid gemaakt tussen chronisch zieken die geen beroep doen op de WMO en chronisch zieken die dit wel doen. Hieruit blijkt dat chronisch zieken die geen beroep doen op de WMO een vergelijkbare koopkrachtontwikkeling voor 2016 hebben als niet chronisch zieken.
- De koopkracht van de tweede groep, chronisch zieken die een beroep doen op de WMO, gaat er volgens het Nibud op achteruit. Hierbij heeft het Nibud de aannahme gemaakt dat

de gemeente in 2016 haar beleid rond de WMO zo aanpast dat de eigen bijdrage omhoog gaat. Het beleid rond de WMO is overgeheveld vanuit het rijk naar gemeenten. Gemeenten zijn beter in staat om maatwerk te leveren via de WMO en via de bijzondere bijstand. Het kabinet heeft hier ook budget voor vrijgemaakt.

- Het Nibud heeft geen rekening gehouden met het maatwerk dat gemeenten kunnen leveren. Gemeenten hebben hier een belangrijke verantwoordelijkheid. Afhankelijk van dat maatwerk kan de koopkracht van chronisch zieken negatiever, maar ook positiever uitpakken dan van andere groepen.

Fractie: ChristenUnie

Onderwerp: Alleenverdieners

Vraag:

Waar het Nibud ook de vinger op heeft gelegd, is de steeds erbarmelijker wordende inkomenssituatie van alleenverdieners met kinderen. De afgelopen jaren is de koopkracht van tweeverdieners en alleenverdieners snel uiteen gegroeid, ten koste van de alleenverdiener. De leden van de ChristenUnie-fractie hechten aan een evenwichtige en rechtvaardige fiscale bejegening van alleenverdieners en tweeverdieners. Deze leden constateren dat de balans tussen beide groepen steeds schever wordt, ten nadele van alleenverdieners. Welke mogelijkheden ziet u om de alleenverdiener tegemoet te komen en met welke concrete voorstellen gaat u komen om de voorliggende Rijksbegroting 2016 op dit punt te verbeteren?

Antwoord:

Er worden op dit moment gesprekken gevoerd met de verschillende fracties om overeenstemming te bereiken over de maatregelen in het Belastingplan. De positie van alleenverdieners komt in deze gesprekken nadrukkelijk aan de orde.